

vezilo

GLASILO DELOVNIH LJUDI DO BETI, KOMET

Komet: delitev denarja za osebne dohodke

Delitev denarja za osebne dohodke v naši družbi še vedno ni dorečena kategorija. Opažamo našeta iskanja, ideje, razpete med teorijo in prakso. Družbena prizadevanja so usmerjena v večjo stimulaturnost pri nagrajevanju in večjo odvisnost osebnega dohodka od rezultatov dela slehernega delavca in poslovanja delovne organizacije.

V delovni organizaciji „Komet“ nagrajevanju posvečamo posebno pozornost. Pred leti smo uporabljali tarifni pravilnik, ki je bil močno obremenjen s subjektivnimi pogledi in ocenami, ni vseboval metode vrednotenja dela. Osebni dohodek je bil lahko rezultat priljubljenosti delavca.

V letu 1976 smo sprejeli nov pravilnik o delitvi dohodka in sredstev za osebne dohodke. Sprejeli smo tudi pravilnik o sistematizaciji in na podlagi tega izdelali katalog del in nalog. Zahtevnost dela se je ugotavljala z medsebojno primerjavo. Dela in naloge so bile razporejene v zahtevnostne kategorije, oz. skupine, upoštevaje indeksna razmerja, v skladu s sporazumom branže. Vsa dela in naloge so bile razvrščene v 19. skupin. Ta pravilnik je pomenil korak naprej, ker so dela in naloge po metodi grupnega rangiranja med seboj primerjana. Z dopolnili in nekaterimi spremembami smo ta pravilnik uporabljali do 31. marca 1982. Metoda grupnega rangiranja je imela določene pomanjkljivosti. Slonela je na povprečni vrednosti skupine, v kateri je bilo več delokrogov različnih zahtevnosti, ki pa so bile enako ovrednotene. Premalo je bilo sestavin, oz. informacij za natančnejšo opredelitev zahtevnosti in določitev vrednosti posameznih del in nalog. Metoda ni motivirala

proizvodnega in kreativnega dela.

Poleg omenjenih pomanjkljivosti same metode vrednotenja, so bile v izvajanju delitev tudi slabosti, ki so bile subjektivno pogojene. Z raznimi pritiski in izsiljevanjem so nekatera dela dodatno ovrednotena z dodatki, s čimer so bila porušena sprejeta razmerja. Samoupravne delovne skupine in pristojni samoupravni organ niso uporabljali določila pravilnika, da se režijskim delavcem, ki ne dosegajo planiranega učinka, osebni dohodek zniža do 10%. Zaradi tega sta delavca, ki sta imela različen učinek, dosegla enak osebni dohodek.

Ker metoda grupnega rangiranja ni več imela uporabne vrednosti in ni vsebovala vseh elementov, za katere se danes v naši družbi prizadevamo, so samoupravni organi in vodstva DPO sprejeli sklep, da se sistematizacija dopolni. Za vrednotenje naj bi uporabili metodologijo, ki bo bolj kompleksno vrednotila delo.

Želeli smo uveljaviti načelo delitve po rezultatih dela in spodbujati k čim večji produktivnosti dela, ugotoviti realna razmerja med deli in nalogami in doseči čim večjo objektivnost pri delitvi sredstev za osebne dohodke, bolj vrednotiti proizvodno in kreativno delo, zmanjšati relativna razmerja med najnižjim in najvišjim osebnim dohodkom in s tem najnižje osebne dohodke zvišati nekoliko več zaradi socialne varnosti teh delavcev.

Zavedali smo se, da vsaka sprememba, pa tudi, če je boljša, povzroči določene težave, vpliva na medsebojne odnose in razpoloženje v kolektivu. Upoštevali smo tudi subjektivni pristop in nekritičnost posameznih delavcev in skupin,

ki cenijo samo svoje delo in delo svoje skupine. Nismo pa pričakovali mnenja enega dela delavcev, ki so mislili, da je višina osebnih dohodkov odvisna od metodologije vrednotenja, a ne doseženega dohodka, oz. rezultatov poslovanja delovne organizacije.

Da bi se izognili večjim konfliktnim situacijam in da bi spremembe speljali čim manj boleče, smo sprejeli nenapisa-

no pravilo, da nihče ne sme dobiti manjšega osebnega dohodka, kot ga je mel za enako delo po prejšnji sistematizaciji. Dela, ki so bila v primerjavi z drugimi premalo ovrednotena, je bilo potrebno z ustrežno metodologijo ovrednotiti več. Da bi to dosegli, smo morali maso za osebne dohodke zvišati skladno planu DO za 16 odstotkov.

Pri izbiri metodologije vrednotenja smo se odločili za tisto, ki je bila v praksi potrjena, sprejeta z ženevsko konvencijo in jo tudi Zveza sindikatov Slovenije predlaga kot skupna metodološka izhodišča za ugotavljanje zahtevnosti del in nalog. Metodologija vsebuje več sestavin za oceno delovnega prispevka slehernega delavca in ugotavlja delež opravljenega dela ne glede na izvajalca. Metodologija vrednoti kompleksna opravila, dela in naloge normiranih in nenormiranih del po naslednjih glavnih kriterijih:

A – potrebna pripravljenost za opravljanje del in nalog

(Nadaljevanje na 6. strani)

POLETJE VABI – Številka, ki je pred vami, je bolj poletno obarvana, to pa ne pomeni, da ne bi kaj zase našli bolj zahtevni bralci. Vsekakor vse opozarjamo na pravo vroče dolgo poletje, ki šele prihaja, in zato na zanimiv prispevek „Meduza, strah Jadrana“. Objavljamo ga na 4. strani. Pri branju vam želimo prijetne ure, in na svidenje konec avgusta. (Uredništvo Vezila)

Prednostna lista

Odbor za kadre in gospodarjenje DO Beti Metlika je na svoji 1. redni seji, dne 6. 5. 1982 obravnaval predlog skupne stanovanjske komisije o obli-

kovanju stalne prednostne liste pričakovalcem za družbena stanovanja in je v skladu s 37. in 38. členom pravilnika sprejel

SKLEP št. 1

o oblikovanju stalne prednostne liste za družbena stanovanja

I.

a) družine:			
1.	Marija ŽABČIČ	DSSS	58,8 točk
2.	Stane Breznik	TOZD Kodranka in volna	50,5 točke
3.	Franjo Gorše	TOZD Metraža	46,5 točk
4.	Drago Hrelić	TOZD Kodranka in volna	45,5 točk
5.	Stjepan Morduš	DSSS	44,5 točk
6.	Marija Malenšek	DSSS	41 točk
7.	Marjan Bošnjak	DSSS	39 točk
8.	Martin Marajn	DSSS	37,5 točk
9.	Katica Stipančič	TOZD Kodranka in volna	35,5 točk
10.	Gabre Predović	TOZD Metraža	34,5 točk
11. - 12.	Biserka Belavič	TOZD Konfekcija	29,5 točk
	Tomašič Anica	TOZD Metraža	29,5 točk
13.	Miroslav Plavetič	DSSS	28,5 točk
14.	Mijo Maršič	TOZD Metraža	25,5 točk
15. - 16.	Mirko Ferenac	TOZD Kodranka in volna	24,5 točk
	Stanko Kostelec	TOZD Kodranka in volna	24,5 točk
17.	Milan Bajuk	TOZD Metraža	24 točk
18.	Slavko Slobodnik	TOZD Kodranka in volna	23,5 točk
19.	Jože Kerč	TOZD Metraža	20,5 točke
20.	Slavica Ranitović	TOZD Metraža	20 točk
21.	Jožica Volaj	TOZD Konfekcija	16 točk
22.	Dušan Džebić	DSSS	14 točk
23.	Marija Cindrič	TOZD Kodranka in volna	13,5 točk

b) samski:			
1.	Stevo Hauptman	TOZD Kodranka in volna	66,3 točk
2.	Marija Matekovič	DSSS	38 točk
3.	Marica Posinak	TOZD Konfekcija	32,5 točk
4.	Ivanka Brajkovec	TOZD Konf. Žakanje	33 točk
5.	Jožica Simčič	TOZD Kodranka in volna	31,5 točk
6. - 7.	Marica Uzelac	TOZD Kodranka in volna	28,5 točk
	Zdenka Šimunič	DSSS	28,5 točk
8.	Martin Simonič	TOZD Metraža	27 točk
9.	Biserka Župan	TOZD Konfekcija	24,5 točk
10.	Marija Žugelj	DSSS	24 točk
11.	Gojko Klipa	TOZD IC	23,5 točk
12.	Janko Radič	TOZD Kodranka in volna	18 točk

II.

Na podlagi doseženega mesta stanovanja naslednjim pričakovalcem:

1. Marija Žabčič dvosobno, št. 10, 60 m² Ul. 1. maja 1
2. Stevo Hauptman enosobno, št. 11, 36 m², Ul. 1. maja 1
3. Marija Matekovič garsonjera, št. 8, 22 m², Župančičeva 5.

III.

V skladu s 36. členom pravilnika se oblikuje tudi prednostna lista prosilcev za zamenjavo stanovanj:

1. Monika Vuk, TOZD Metraža
2. Stane Gašperič, DSSS
3. Breda Radman, TOZD IC
4. Vinko Pavlinac, TOZD Kodranka in volna
5. Marta Čučič, TOZD Kon-

a) družine:

1.	Stane Breznik,	TOZD Kodranka in volna	50,5 točk
2.	Franjo Gorše,	TOZD Metraža	46,5 točk
3.	Drago Hrelić,	TOZD Kodranka in volna	45,5 točk
4.	Stjepan Morduš,	DSSS	44,5 točk
5.	Marija Malenšek,	DSSS	41 točk
6.	Marjan Bošnjak,	DSSS	39 točk
7.	Martin Marajn,	DSSS	37,5 točk
8.	Katica Stipančič,	TOZD Kodranka in volna	35,5 točk
9.	Gabre Predović,	TOZD Metraža	34,5 točk
10. - 11.	Biserka Belavič,	TOZD Konfekcija	29,5 točk
	Anica Tomašič	TOZD Metraža	29,5 točk
12.	Miroslav Plavetič,	DSSS	28,5 točk
13.	Mijo Maršič,	TOZD Metraža	25,5 točk
14. - 15.	Mirko Ferenac,	TOZD Kodranka in volna	24,5 točk
	Stanko Kostelec,	TOZD Kodranka in volna	24,5 točk
16.	Milan Bajuk,	TOZD Metraža	24 točk
17.	Slavko Slobodnik,	TOZD Kodranka in volna	23,5 točk
18.	Jože Kerč,	TOZD Metraža	20,5 točk
19.	Slavica Ranitović,	TOZD Metraža	20 točk
20.	Jožica Volaj,	TOZD Konfekcija	16 točk
21.	Dušan Džebić,	DSSS	14 točk
22.	Marija Cindrič,	TOZD Kodranka in volna	13,5 točk

b) samski

1.	Marica Posinak,	TOZD Konfekcija	32,5 točk
2.	Ivanka Brajkovec,	TOZD Konf. Žakanje	33 točk
3.	Jožica Simčič	TOZD Kodranka in volna	31,5 točk
4. - 5.	Marija Uzelac,	TOZD Kodranka in volna	28,5 točk
	Zdenka Šimunič,	DSSS	28,5 točk
6.	Martin Simonič,	TOZD Metraža	27 točk
7.	Biserka Župan,	TOZD Konfekcija	24,5 točk
8.	Marija Žugelj,	DSSS	24 točk
9.	Gojko Klipa,	TOZD IC	23,5 točk
10.	Janko Radič,	TOZD Kodranka in volna	18 točk

fekcija

6. Zorica Vrtačič, DSSS
7. Ilija Pavič, TOZD Kodranka in volna

IV.

V skladu s 40. členom pravilnika, se s prednostne liste črta-jo pričakovalci, ki so jim bila dodeljena stanovanja pod II. Prednostna lista v skladu z navedenim členom pravilnika se glasi:

MANJŠI EKрани SPODRIVAJO VEČJE

V Sloveniji število kinematografov stalno pada. Leta 1959 smo jih imeli 246, leta 1969 še 249 in leta 1979 le 168. Morda nam bo to razumljivo, ko pogledamo statistične podatke za število televizijskih sprejemnikov na tisoč prebivalcev. Za leto 1959 ni podatkov, leta 1969 smo jih imeli 117, leta 1979 pa že 263 sprejemnikov na tisoč prebivalcev.

KAJ VSE NA TISOČ PREBIVALCEV ...

Statistični podatki so vedno zanimivi. Tako nam za leto 1978 med drugim povedo, da je takrat prišlo na tisoč prebivalcev 16,3 živorojenih in 9,9 umrlih otrok, da je znašal naravni prirast 6,4, selitveni prirast 3,6 in skupni prirast prebivalstva 10. Na tisoč prebivalcev smo imeli takrat 7,9 sklenjenih zakonskih zvez, 1,4 pa so bile razvezane.

O obveščanju

Živimo v času in družbi, v kateri si ni mogoče zamisliti življenja brez sredstev javnega obveščanja. Le kako bi si sedaj omislili naše vsakdanje življenje brez časopisov, radia, televizije? Vem, nekateri bi rekli, da bi šlo. Mislim, da večina s tem ne bi soglašala, kajti ta sredstva nas obveščajo in izobražujejo. Iz tega lahko sklepamo, da informiranja ne gre zanemarjati, saj je postalo sestavni del našega življenja, naše vsakdanjosti, naše družbe. Pomen, ki se daje informiranju, je zadnje čase velik. Največji dokaz o sodobnem informiranju so prav gotovo tovarniška glasila, potem glasila OK ZSMS, srednjih šol, osnovnih šol itd.

Tudi v naši delovni organizaciji izdajamo glasilo, v katerem je precej novic o poslovanju, zaposlovanju, gospodarski politiki pa tudi humorja na račun dela, poslovanja in podobno. Vendar je v glasilu premalo čutiti glas delavcev, posebno mladih. Vem, da imamo vsi veliko problemov, veliko se pogovarjamo za vogali, a vendar nihče ne pride na dan z besedo tam, kjer je treba. Kaže, kot da nas ne skrbi, kaj se dogaja okoli nas, zdi se, kot da nikogar ne skrbitjo problemi na našem delovnem mestu. Kdor pa piše članke za glasilo, jih piše zato, ker Veziilo mora iziti ne glede na enoličnost in nezainteresiranost. Ali se bojimo prenesti svoje težave, nezadovoljstvo, na papir? Mogoče se bojimo, da se nam bodo drugi smejali. Večina pa se še vedno boji svojih predpostavljanih, češ, kaj bodo pa ti rekli, ko bodo videli moj članek v Veziilu. Veziilo je pač naše glasilo. Ni skrb uredniškega odbora. Mora biti skrb vseh nas. Saj vemo, da je le tisti, ki je o vsem dobro obveščen, tudi dober samoupravljalac.

V naših TOZD imamo tudi OO ZSMS, vendar pa še nisem zasledil članka o delovanju mladinskih organizacij. Pravimo, da mladina dela, toda zakaj o tem nihče nič ne piše? Se nam zdi nepotrebno o tem pisati? Pa še kako potrebno bi bilo. Če ni aktivnosti, pa naj pišemo o neaktivnosti. Mogoče se bo zdel ta zapis komu preveč kritičen?

V TOZD Konfekcija imamo novo oglasno desko, ki jo je postavilo OO ZSMS v TOZD. Podoba te oglasne deske se spreminja v koraku z različnimi obletnicami in prazniki in to predvsem po zaslugi mladinke Silve Mazeletove, ki s svojim

delom spodbuja tudi druge mlade k aktivnosti. Tako smo imeli veliko slik, člankov, pesmi ob 8. marcu. Tudi ob 1. maju, ob štafeti in ob obletnici smrti tovariša Tita.

IVAN MALEŠIČ

Do boljših storitev

V LB Temeljni dolenski banki Novo mesto so se odločili za namestitev posebnih nabiralnikov v vseh enotah banke na območju občin Črnomelj, Metlika, Novo mesto in Trebnje. S tem želijo v banki omogočiti varčevalcem in občanom, da na hitro in neposredno sporočijo, kaj jim ni všeč na področju poslovanja z občani, ali pa posredujejo svoja mnenja in predloge, kako bi banka nekatere pomanjkljivosti v bodoče lahko odpravila.

Kako in kaj narediti, če ima varčevalec ali občan pritožbo, mnenje ali predlog?

V enotah banke, oziroma na njihovih bančnih pultih, so dostopni obrazci — listi na katere lahko posameznik napiše svojo ugotovitev. Morda se je v zadnjem času komu zgodilo, da bančni delavec ni imel pravičnega odnosa, ali pa ni znal dati ustreznega pojasnila, oziroma odgovora na zastavljeno vprašanje? Lahko se zgodi, da pritožba občana ni bila v banki primerno in pravočasno rešena. V navedenih in podobnih primerih je potrebno samo, da občan na obrazec, ki mu je pri roki, na bančnem pultu v rubriko „pritožbe, predlogi in sugestije“ napiše svoja opažanja, pripombe in predloge, seveda pa bančnega delavca in servis banke lahko tudi pohvali. Izpolnjen obrazec mora nato v nabiralnik, ki je nameščen v vsaki enoti banke. Če pa kdo želi pismen odgovor v zvezi z zadevo, ki jo je navedel, mora napisati naslov.

Z akcijo „z boljšim predlogom do boljših storitev“ želi banka izboljšati svoje storitve v zadovoljstvo varčevalcev in občanov pri urejanju denarnih zadev v LB Temeljni dolenski banki Novo mesto.

MARIJA RUS

Staro ali novo?

„BETI“ obstaja že dobrih 25 let, in kot vemo, se je znak, oziroma napis „BETI“, večkrat menjal. Tako smo imeli na dokumentih trikotnik z napisom Beti, pa kronico z napisom Beti in v zadnjih letih samo napis Beti z rdečo piko, takšen kot ga vidimo vsak dan nad vhodom v tovarno.

V aprilu smo zvedeli, da pripravljajo določena ekipa nov, boljši znak. To bo enoten na vseh dokumentih, ki jih uporabljamo.

Strinjam se, da mora biti na dokumentih enoten znak. Ne vem pa, če je nujno, da v stabilizacijskih letih razmetavamo denar za spreminjanje znaka. Po mojem „sentimentalnem in nestrokovnem“ mnenju gre celo za slabši znak. Menim, da bi bilo pametneje, da izpopolnimo organizacijo dela in izboljšamo vsestransko odnose med zaposlenimi, kar nam bo dalo poslovne rezultate.

Tovariš, ki je zadolžen za poenotenje znaka, je v tovarni antiketal okoli 20 oseb. Odločile so se za „izpopolnjen, izboljšan“ napis v elipsi. Vem

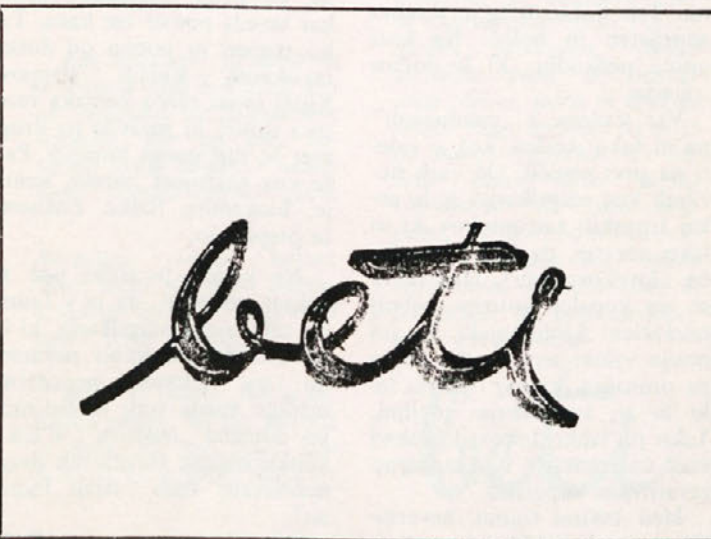
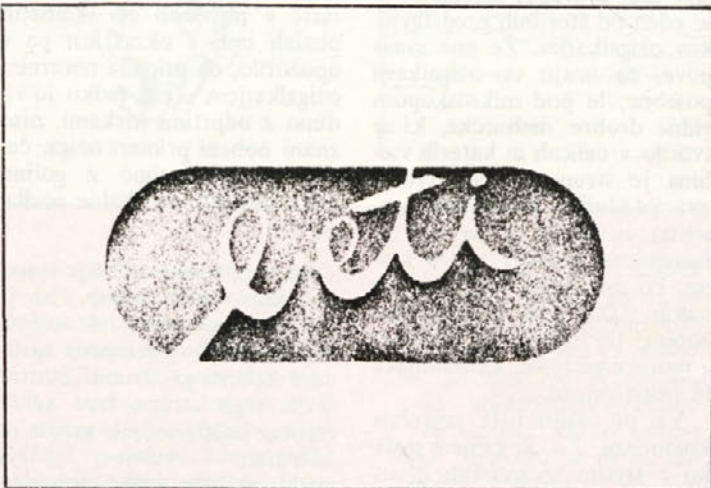
pa, da novost večini ni bila všeč, vendar so se izmed treh predloženih znakov odločili za napis v elipsi, ker je bil še najboljši. Sprašujem se (kot nestrokovnjak), zakaj ni nobeden od vprašanih predlagal, da bi ostali pri starem napisu. (glej stari in novi napis spodaj).

Ni mi jasno, zakaj ni bila v to anketo, oziroma raziskavo, vključena naša kreatorška ekipa, ki ima nekaj strokovne izobrazbe v tej smeri in mogoče ni tako „sentimentalno“ navezana na stari znak, kot jaz in večina starejših uslužbencev Beti.

Skušali smo s sodelavci in našimi kreatorkami vplivati na tovariše, ki zagovarjajo novi znak v elipsi, pregovoriti jih, oziroma dokazati pomanjkljivosti znaka z željo, da bi ostali pri starem napisu. Strinjamo se z izpopolnitvijo starega napisu, kar smo povedali, vendar smo dobili odgovor, da smo nestrokovnjaki na tem področju in preveč sentimentalno navezani na stari napis.

Naj še enkrat ponovim, da nam tudi sodobni napis v elipsi ne bo pripomogel k ugledu in veljavi tako doma kot v inozemstvu, če se ne bomo obnašali tako, kot zahteva čas in potrebe gospodarstva nasploh, oziroma naš gospodarski načrt.

D. GUŠTIN

Meduza, strah Jadrana

V minulih treh poletjih so se v vodah Jadrana vse od Ulcinja do Kopra pojavile številne mesečinke, ki jim pravijo biologi „Pelagia noctiluca“, kopalci pa so to nadlogo krstili za „meduze“. Že samo ta, bolj na glas izgovorjena beseda je na številnih kopališčih povzročila slabo voljo ali pa celo splošen preplah. Prav zato morda ni odveč, če si pobliže ogledamo posledice ožigalkarskih lovk na človekovi koži in strupe, ki jih ta bitja spuste v žrtev.

Mesečinke („meduze“) so se pojavile v zadnjih treh letih v Jadranu od pomladi do jeseni v tako velikem številu, da so bile često prava nadloga in strah ne le za kopalce, temveč tudi za ribiče. Ob istrski obali so namreč ribiči včasih potegnili iz morja v mrežah prav toliko mesečink kot rib. Pogosto se je dogajalo, da je bil del obale ob primernem vetru in nizki oseki dobesedno pokrit s temi ožigalkarji. Za kopalce in turistične delavce neprijetni pojav je dal precej dela tudi zdravnikom. Kdo je torej mesečinka?

To bitje je reden prebivalec našega Jadrana, vendar se je doslej pojavljalo v sorazmerno majhnih trumah. Mesečinka živi tudi v drugih morjih in je le eden od številnih predstavnikov ožigalkarjev. Že ime samo pove, da imajo vsi ožigalkarji posebne, le pod mikroskopom vidne drobne mehurčke, ki se tvorijo v celicah in katerih vsebina je strupena. Kateri tvorbi pravijo stujko **knidocista**; posebno veliko jih je na lovkah, namenjene so torej za lov hrane. Po svetovnih morjih plove kakih 9.000 vrst ožigalkarjev; zoologi jih delijo v tri skupine: v morske vetrnice, klobučnjake in trdoživnjake.

Vsi pa imajo tiste nesrečne knidociste. Že ob rahlem dotiku z žrtvijo se sprožijo in izpraznijo v žrtev strupeno vsebino. Tak dotik—ožig je skrajno neprijeten in boleč. Na koži pušča poškodbe, ki le počasi izginejo.

Vsa zadeva z „meduzami“ pa ni tako strašna, kot je videti na prvi pogled. Od vseh številnih vrst ožigalkarjev je le nekaj tropskih zastopnikov, ki so tako nevarni, da lahko povzročijo človekovo smrt. Med njimi so za kopalce gotovo najbolj nezaželeni klobučnjaki, ki jih nosijo valovi sem ter tja, imajo pa prosojno, komaj opazno telo in so sorazmerno majhni. Tako jih lahko tokovi in valovi vsak čas zanesejo v nezadostno zavarovana kopališča.

Med takimi tujimi, nevarnimi vrstami vodita dve avstral-

ski. Da ju ne bi preveč obtoževali, je treba vedno znova poudariti (to velja za vse ožigalkarje), da je stopnja zastrupitve odvisna od količine strupa, ki pride v telo, torej od površine dotika. Čim večja je ta površina, tem več knidocist je izpraznilo strupeno snov v kožo in tem hujša je zastrupitev. Za delovanje vseh ožigalkarjev je značilna pekoča bolečina, pri obeh avstralskih vrstah pa pride izredno hitro do izraza delovanje strupov na živčevje in še posebej na srce.

Zaradi srečanja z „meduzami“ umre v Avstraliji vsako leto nekaj deset kopalcev. Pri smrtnih količinah strupa umre človek zaradi ustavitve srca že v treh do petih minutah. Včasih ponesrečenca ne spravijo niti živega iz vode.

Še nekaj o strupih, ki jih nosijo s seboj ožigalkarji. Doslej so ugotovili, da so najvažnejši predstavniki beljakovinske narave. Njihovih beljakovinskih struktur pa zaenkrat še ne poznajo tako dobro, da bi jih natančneje primerjali med seboj in z drugimi strupi, na primer kačjimi.

Na tem področju je še na stotine neznank. Za primer naj navedemo našo dobro staro rdečo konjsko vetrnico, ki raste v plitvinah ob skalnatih obalah bolj v okras kot pa v opozorilo, da pripada nevarnim ožigalkarjem. Zelo redko jo vidimo z odprtimi lovkami, niso znani nobeni primeri ožiga, čeprav jo poskusimo z golimi prsti odtrgati od skalne podlage.

In vendar ima to bitje v svojih knidocistah strup, ki je mnogo močnejši od kobrotoksina, najbolj strupene sestavine kobrinega strupa. Smrtna doza tega strupa lepe rdeče vetrnice je 30 tisočink grama na kilogram telesne teže poskusne bele miške ali podgane, če strup vbrizgamo v žile, kar seveda počno vse kače. Tako stopen ni noben od doslej raziskanih kačjih strupov. Kljub temu rdeča konjska vetrnica doslej ni spravila na drugi svet še niti enega kopalca. Pač še ena skrivnost narave, kemije, biokemije, fizike. Znanosti se prepletajo.

Na koncu je treba pač še enkrat povedati, da ni v Jadranu niti enega ožigalkarja, ki bi bil človeku resnično nevaren. So pa nekateri neprijetni, mednje spada tudi mesečinka, po domače „meduza“, v tisku konkurenčnih turističnih dežel imenovana tudi „strah Jadrana“.

P. B.

PRIJETEN KOLEKTIV — Zvonka Jarc iz mirnopedškega tozda bo s svojimi tovarisicami kmalu nazdravila. Šlo bo bolj za šalo, saj je v šivalnici slabih šest mesecev. Vendar šala po svoje najlepše dokazuje, da je našla svoje vsakodnevno delo v prijetnem kolektivu. (Foto: V. M.)

NAŠ INTERVJU:

Zagnana „začetnica“

Odločili smo se, da zapišemo pogovor z novo predsednico osnovne organizacije sindikata v KOMETU, z Vido Plut. Predstavili jo bomo na kratko, saj jo vsi poznamo. V Kometu dela že enajst let, ves čas v proizvodnem procesu. Najprej kot lanserka na komandni plošči, nato je bila vodja krojilnice, sedaj vodi in organizira dela v izmeni. Ves čas je aktivno delovala v samoupravnih organih in v delegacijah SIS in DPS. Najprej sem jo povprašala o prvih vtisih.

„Ni lahko,“ je odgovorila. „Dejavnost sindikata zajema široko področje. Konkretnih zahtev v sindikalni organizaciji še nisem imela. Pozna se mi, da sem bila na porodniškem dopustu. Moram reči, da so člani izvršnega odbora resno prijeli za delo in da dobro sodelujemo z občinskim sindikalnim svetom. Začetniške težave pa bomo prebrodili. Omeniti moram tudi to, da nam je v pomoč pri delu znanje, ki smo ga pridobili na seminarju za novoizvoljene člane izvršnih odborov sindikata.“

Naštev nam nekaj vaših nalog!

„To so programske naloge. Z njimi želimo prispevati k nadaljnji demokratizaciji odnosov v sindikatu, utrditi samoupravni položaj in odgovornost delavcev, uresničiti politiko gospodarske stabilizacije in družbenega planiranja ter utrditi socialne varnosti delavcev. Tako bomo sodelovali pri pri-

zadevanju, da bo delegatski sistem učinkovito deloval v praksi, spremljali bomo rezultate gospodarjenja ob periodičnih in ključnih računih ter uresničevanje planov. Prizadevali si bomo za boljše vrednotenje proizvodnega dela, da strokovnjaki in kvalificirani delavci ne bodo odhajali iz proizvodne v neproizvodno dejavnost. Zavzemali se bomo za povečanje izvoza, za zmanjševanje stroškov, za boljšo izrabo delovnega časa itd.“

Imate kakšno težavo?

„Da. Trenutno imamo dva resna primera, ko je ogrožena socialna varnost. Kljub našemu prizadevanju ju brez sodelovanja socialnih služb in mogoče še koga drugega izven naše delovne organizacije, ne bomo mogli dolgoročno rešiti. V reševanje teh problemov se je vključil tudi naš aktiv RK. Vendar je to le trenutna pomoč.“

In kaj bi povedala za konec?

„Ne morem mimo tega, da ne bi povedala, da je naša osnovna organizacija sindikata prejela ob prazniku OF priznanje SREBRNI ZNAK SINDIKATOV SLOVENIJE. To priznanje nas ne sme uspraviti, temveč nam mora biti spodbuda, da bomo še bolj zavzeto in odgovorno uresničevali zastavljene naloge.“

S. Z.

RAZLIKE ZA DVAJSET LET

Medtem ko je bilo v Sloveniji v letu 1959 med vsemi zaposlenimi 35,5 odstotkov žensk, se je ta odstotek v letu 1979 dvignil že na 43,9. Oseb, ki so iskale zaposlitev, je bilo v 1959 na sto zaposlenih 2,2, dvajset let pozneje pa le še 1,3. Delež zaposlenih od vseh prebivalcev je znašal 1959 25,7 odst., leta 1979 pa že 41,4 odst.

Pomesti pred svojim pragom

Letošnje leto je, deset let po prvi mednarodni konferenci o varstvu okolja v Stockholmu, zopet posvečeno temu težko rešljivemu in še vse preveč podcenjevanemu problemu modernega človeštva.

V svoji dolgi zgodovini, ko se je počasi vzpenjal na vodilno mesto vsega živega na tem planetu, se je človek srečeval z mnogimi vidnimi in nevidnimi sovražniki, ki jih je s svojo naravno prilagodljivostjo, iznajdljivostjo in inteligenco vedno premagoval. Pri tem si je pomagal z razvijanjem tehnologije dela in izdelkov pa z neprecenljivimi bogastvi, ki mu jih je nudil planet, na katerem živi.

Bolj ko je človek posegal po bogastvih v globini zemlje in morja, se zavzemal in poseljeval njene zelene površine, bolj je postajalo jasno, da je planet majhen in njegova bogastva končna. Zaloge hrane, energije in zraka zadostujejo le za določeno število ljudi na določeni stopnji razvoja. In ne le to. Človek ni neodvisen, ampak je usodno povezan z vsem rastlinstvom in živalstvom na zemlji v strnjeno ekološko verigo, v kateri lahko že en manjkajoči člen povzroči katastrofo. Nekatere teh členov je človek v svoji nenehni težnji po razvoju tehnike in čim večji proizvodnji materialnih dobrin že resno načel. Tako se je znašel pred resnim sovražnikom, ki ga bo verjetno zelo težko premagati, saj je plod njegovega lastnega razvoja in ustvarjenih potreb.

Onesnažena atmosfera, tekoče, podtalne vode in morja ter vse manj gozdov, ki so pljuča zemlje, to so problemi, ki jih mora reševati

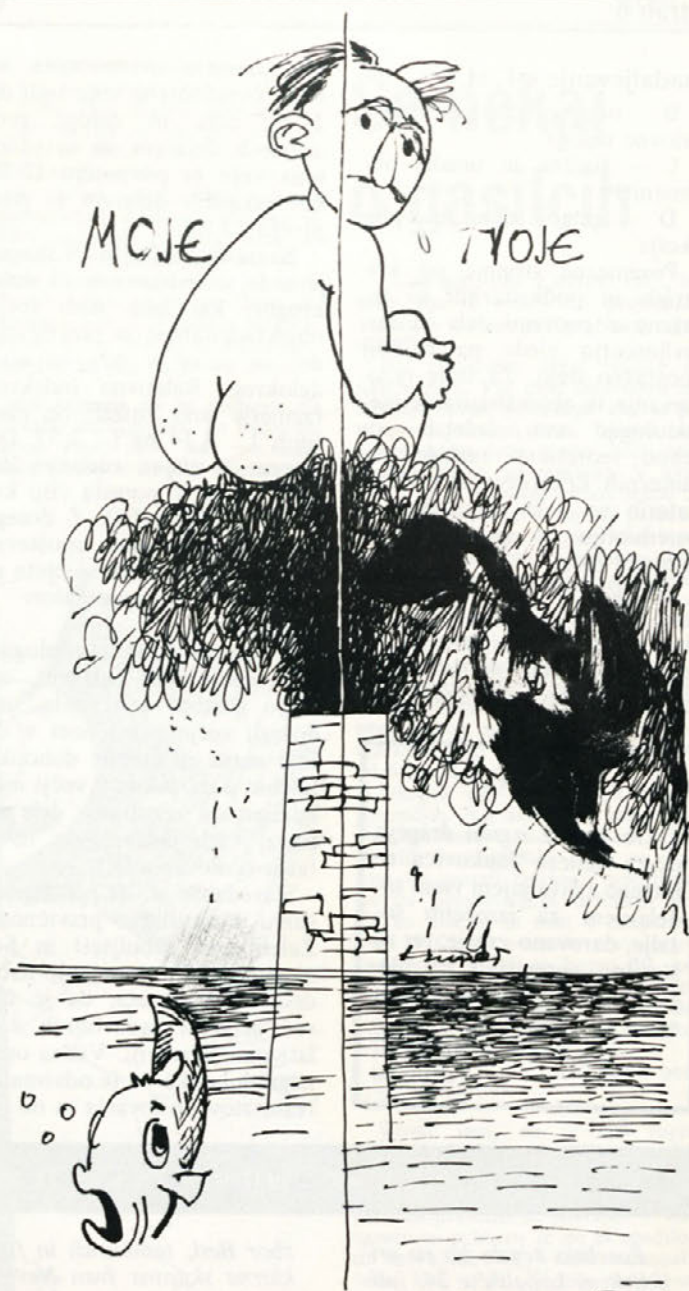
človeštvo globalno in takoj. Žal pa je svet s svojo politično in interesno razdelitvijo tako razkosan in sprt, da (namesto, da bi reševal te probleme) povzročča še en ekološki problem: vojne in kopičenje klasičnega, atomskega in biološkega orožja.

Če pustimo globalne ekološke probleme, ki naj bi jih reševali na mednarodni ravni, lahko ugotovljamo, da je veliko tudi takih, na katere imamo vpliv sami. Pravilno ravnanje in zavestna skrb za čisto in zdravo okolje v našem lastnem dosegu je že prispevek, resda le kaplja v morje, vendar pa se moramo vedno zavedati, da bi problemov ne bilo, če bi tako ravnali vsi. Že najbolj enostaven začetek je pravilno shranjevanje odpadkov in ponovno izkoriščanje odpadnih surovin. Tudi v naših delovnih organizacijah proizvajamo veliko odpadnih snovi in nemalokrat so te strupene in škodljive za okolje. In kako ravnamo z njimi? Največkrat malomarno, požvižgamo se na predpise in na lastno vest. Potem pa se sprašujemo, odkod poginule ribe v potokih, zakaj vse manj divjadi v gozdovih in manj ptičjega petja okoli naših bivaljšč.

Vedno več nas je na tem malem planetu, zato se moramo učiti, pa naj se sliši še tako nenašljivo, živeti sami s seboj in z vsem živim okoli nas, prenehati moramo odpuščati sami sebi male grehe in onesnaževati naravo, pri tem pa misliti: „Saj to se nič ne pozna.“ Onesnaževanje narave je vsota vseh takih malomarnosti in svet, ki ga bomo pustili potomcem, bo odraz našega mišljenja in naših dejanj. Zato se moramo dobesedno ravnati po starem pregovoru, ki pravi: „Pometaj najprej pred svojim pragom!“

O tem govori tudi sklepna deklaracija z zasedanja posebnega pomena OZN za varstvo okolja (letos je bila v Nairobiju), ki poziva vse vlade in narode sveta, naj „skupno in posamično prevzamejo svojo zgodovinsko odgovornost za to, da bi naš mali planet prišel v roke prihodnjih rodov z razmerami, ki bi zagotavljali človeka vredno življenje za vse.“

N. S.

Betko ima besedo

V tej številki Vezila so se razvile pravcate polemike (imamo celo karikature) o tem, kako nismo zadovoljni z našim Vezilom. Prav je ta-

ko. Toda, tovarišice in tovariši, s cmeravostjo in zgolj z golimi željami ne bomo premaknili niti poprovega zrna.

Pisati je treba: z rokami, s strojem, z nogami, če hočete, s srcem, s pametjo. Pisati kritično, razmišljajoče, udarno, ustvarjalno.

Če vas res kaj posebno žuli, stresite to na papir. Betko si srčno želi, da bi postalo glasilo Vezilo tribuna VSEH zaposlenih in ne le pisunov, ki pišejo zato, da ne ostajajo strani Vezila prazne.

Kupimo si budilko, navijmo jo, da nas bo prebudila in da se bomo osvestili tako svojih dolžnosti kot pravic in obveznosti. Mednje sodi tudi obveščanje, ki ga imamo sicer polna usta, manj pa ga je najti v konkretno-

sti. Če Ivan Malešič že sprašuje, kje so zapisi o mladih, si upa Betko vprašati: kje so pišoči iz sindikata, kje so člani Zveze komunistov, kje delegati samoupravnih organov. Za vogali: vužgi, Blaž, po vsem, kar bi lahko reševali po uradni, samoupravni poti.

Kaj hočemo: za šankom je človek bolj korajžen kot na sestanku ali za pisalnim strojem, ker ga ima navadno nekaj kapljic v razbeljeni (nezadovoljni) glavi.

Naredimo temu konec. (Beo meni, da je to iluzija, a vseeno kot večni optimist upa v svojo zmoto.)

Bliža se jesen. Ha-ha-ha, slišim smeh, saj še poletja ni bilo. Pa nič zato. Čas drvi, da ga je težko ujeti ce-

lo s hondo. Torej: kmalu bo jesen. Kmalu bo novo šolsko leto. Naš izobraževalni center pa ima še vedno tri učilnice in devetdeset novo prijavljenih učencev.

Potrebovali bomo čarovnika, še boljši pa bi bil navaden smrtnik, ki bi poskrbel za dozidavo (sto in enkrat obljubljeno) dose-danih prostorov. Betko skromno meni, da imamo pred otroci, starši in družbo veliko odgovornost, ki si je ne smemo zapraviti. Če enkrat odide sola preko Gorjancev (ali kam drugam), je ne bomo nikoli več videli pod tem našim svobodnim soncem. Kdo si bo pripel na prsi medaljo, ki ne bo svetleča?

beti

(nadaljevanje s 1. st.)

B – odgovornost za izvedbo delovne naloge

C – fizične in umske obremenitve

D – pogoji dela in vpliv okolja

Posamezne stopnje po kriterijih in podkriterijih so izražene z enotami dela in sestavljenostjo glede na najbolj enostavno delo. Za lažje razumevanje in objektiviziranje metodologije smo izdelali posebno teoretično razlago posameznih kriterijev, na podlagi katerih se dela razvrščajo in ovrednotijo s pripadajočimi enotami dela.

Analizirajoč rezultate, ki smo jih dobili, ugotavljamo, da smo željene cilje v glavnem dosegli. Tista dela in naloge, ki so v primerjavi z drugimi prej

bila premalo ovrednotena, so sedaj ovrednotena višje tudi do 24 %, dela in naloge proizvodnih delavcev so ovrednotena višje (v povprečju 17 %) kot režijskih delavcev (v povprečju 13 %).

Namesto prejšnjih 19 skupin je sedaj ovrednotenih 75 delokrogov, kar nam nudi večjo objektiviziranost in razvrščanje del in nalog v odgovarjajoči delokrog. Relativno indeksno razmerje smo znižali od prejšnjih 1 : 4,14 na 1 : 3,57. Delavcem z nižjim osebnim dohodkom je % porasta višji kot tistim z višjim OD. Z dosegom teh rezultatov smo upoštevali družbeno usmeritev sprejete na srečanju samoupravljalcev v Kragujevcu.

Z uporabljenim metodologijo, ki vsebuje več sestavin, oz. večjo gostoto enot dela, smo dosegli večjo pravičnost v delitvi mase za osebne dohodke. Osebni dohodek je v večji meri odvisen od rezultatov dela delavca, vseh delavcev in rezultatov poslovanja DO.

Zavedamo se, da pri nagrajevanju ni absolutne pravičnosti. Želeli smo izboljšati in bolj objektivizirati dosedanji način delitve ter doseči, da je čim več delavcev zadovoljnih z relativnimi razmerji. Višina osebnega dohodka pa je odvisna od rezultatov poslovanja in od po-

litike delitve v delovni organizaciji.

Ker metodologija vrednoti dela neznanega izvajalca, moramo z ocenjevanjem delovnega prispevka režijskih delavcev ugotavljati odstopanja od pričakovanega 100 % učinka, in temu primerno korigirati osebni dohodek do + - 10 %.

Prav tako moramo v nagrajevanje ugraditi kakovost dela in gospodarnost. Reševanje vprašanja solidarnostnih in socialnih dodatkov je potrebno urediti posebej s pravilnikom, gre za dodatke za delavce, ki zaradi izčrpanosti ali ostarelosti ne dosegajo enakih rezultatov, kot mlajši delavci in podobno.

Delitev sredstev za osebne dohodke in sprejem določene politike v zvezi s tem, pa nikakor ni za vedno veljavno pravilo. Sistem nagrajevanja je treba stalno dopolnjevati, prilagajati družbenim usmeritvam, spremembam pri delu, ga stalno preverjati in po dogovorjenem postopku dopolnjevati.

JOŽE DOŠEN

NA KRATKO IZ KOMETA

Mladinska osnovna organizacija se pripravlja na volilno programsko konferenco. V ta namen je predsedstvo sklicalo 14. maja razširjeno sejo, na kateri so govorili o datumu kon-

ference in o predlogu za novo vodstvo. Na sestanku so se pogovorili tudi o pripravi za javno razpravo kongresnih dokumentov in o sodelovanju na proslavi 10. obletnice obstoja naše delovne enote v Starem trgu.

Osnovna organizacija ZKS v KOMETU je imela 11. maja sejo. Najpomembnejša točka dnevnega reda je bila analiza uresničevanja plana v prvem trimesečju s posebnim poudarkom na izvozno-uvozni problematiki. Ugotovljeno je bilo, da bomo morali v bodoče, kljub dosedanjemu dobremu poslovnemu rezultatu, odpraviti še nekaj težav internega značaja in zagotoviti še bolj kvalitetno vključevanje v mednarodno delitev dela.

Na sestanku aktiva Rdečega križa 13. maja, ki ga uspešno vodi Marija Iljaš, se je izoblikoval predlog, da pomagamo socialno šibkim v vaši delovni organizaciji tudi z oblačili, predvsem z otroškimi. Oblačila, ki morajo biti oprana in zlikana, bo zbirala Tatjana Žele, aktiv RK pa jih bo po temeljiti presoji dodelil najbolj potrebnim. Razen tega so na tem sestanku v aktiv na novo sprejeli Vesno Bačič, ki bo pri delu nadoknadila članico, ki je odšla na porodniški dopust.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega očeta Janeza Jankoviča se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem za izrečeno sožalje, darovano cvetje, ter za številno spremstvo na njegovih zadnjih potih. Še enkrat vsem prav lepa hvala!

JOŽE JANKOVIČ
z družino

KRATKI S PODROČJA KULTURE

Posebno veselo bo na gribeljskem kopaljšču 24. julija. Tam bo že tretjič zapored turistično-zabavna prireditelva Noč na Kolpi. Nastopajoči so že znani, vendar naj ostanejo zaenkrat skrivnost. Novost letošnje Noči na Kolpi bodo čolnarji, ki se bodo pripeljali v Griblje s čolni, in sicer iz Adlešič. Tam bodo dobili poseben kartonček z žigom, na prireditvenem prostoru pa brezplačno večerjo in pijačo. Pravico sodelovanja imajo vsi, ki premorejo čolne, ne glede na to, od kod so doma. Le preveslati bo treba del Kolpe od Adlešičev do Gribelj, kamor morajo priti najpozneje do 20. ure 24. julija. Bralce Vezila prosimo, naj povedo o tem vsem, za katere vedo, da radi čolnarijo.

Medobčinska akcija Spoznajmo se je končana. Kratka ocena letošnjega poteka nje bi bila: skoraj vse dobro. Metliko so predstavljali: Metliški mešani pevski

zbor Beti, tamburaši in folklorna skupina Ivan Navratil. Nastopili so v Sevnici ter na Mirni na Dolenjskem. Iz teh krajev so v Metliki gostovale tamkajšnje kulturne skupine. Gledalci so pokazali več zanimanja kot lani. Prireditve je organizirala občinska zveza kulturnih organizacij.

'Besede pod oboki' je bil naslov literarnega večera, ki je bil pred dnevom OF v razstavnem prostoru v gradu. Svoje pesmi so brali tudi trije Metličani, in sicer: Duška Vrničar, Jani Bevk ter Rudolf Vlašič. Iz Novega mesta pa: Jadranka Matič, Marjanca Kočvar-Colarič, Miro Gutman, Ivan Zoran in Danijel Brkič. Toni Vovko pa je pripravil zanimivo razstavo, ki je še vedno na ogled.

Mešani pevski zbor Niko Zupanič iz Gribelj je nastopil pred nedavnim v gasilskem domu v Draščih. S strani Draščanov je prispeval največ truda k uresni-

čitvi koncerta Martin Simončič, član okteta Vitis. Tamkajšnje domačine so Gribelji navdušili z umetnimi, še posebej pa z belokranjskimi pesmimi, ki so jih spremljali tamburaši iz Črnomlja. Gribeljski zbor, ki bo pripravil nastop tudi na Radovici, vodi Tatjana Mihelčič, tamburaše pa Silvester Mihelčič starejši.

Zveza kulturnih organizacij načrtuje za letošnje poletje vrsto kulturnih prireditev, ki bodo ob sobotah na grajskem dvorišču v Metliki. Dvorišče sicer ni urejeno, ker ni denarja, vendar bodo prireditve kljub temu. Morda bo prav ta akcija dokazala, kako nujno bi bilo preurediti dvorišče, ki je kot nalašč za prireditve na prostem.

Prireditelva Mladost, podaj mi krila je vsako leto posvečena dnevu mladosti. Po nenapisanem pravilu nastopijo na njej domala vse ljubiteljske skupine, delujoče v metliški občini. Gledalcev se vedno kar tare, saj je

program pester in kakovosten.

Avgust ne bo dolgočasen, saj se nam obeta zanimiva zadeva, imenovana Pojoči čolni. Gre za reklamirane čiste in tople reke Kolpe. 6., 7. in 8. avgusta bodo namreč slovenski estradni umetniki potovali s čolni z Vinice do Metlike, na večjih kopaljščih pa bodo imeli zabavne programe. Zamisel je zrasla na metliškem zeljniku in le strele z jasne ga bi lahko okrnile njeno uresničitev.

Kulturno umetniško društvo Niko Zupanič iz Gribelj ustanavlja tamburaško skupino. Instrumente bodo kupili vsak čas, s prvimi nastopi pa bodo pričeli že jeseni. Ta novička bi lahko veljala kot spodbuda metliškim krajevnim skupnostim, predvsem vaškim, kjer je kulturno mrtvilo le preveč globoko pod zemljo. Tudi po naših vaseh so gotovo sposobni ljudje, ki bi se lahko malce razgibali.

T. G.

Glasi nekega T.G.

Bravo Mirnopečanke, ki ste za zadnjo številko Vezila izjavile: „Ne pozabimo, da je Vezilo vendar glasilo DO Beti in Komet, in ne nekega T. G.“ Ta neki T. G. (včasih tudi T. G. P. in ta slednji P. pomeni prav nekaj posebnega, tudi nesramnega) sem jaz, spodaj podpisani, po sili in veselju glavni in odgovorni urednik NAŠEGA glasila, v katerega pa redki napišejo, če ne da prej urednik za mašo ali če se ne plazi okrog po vseh štirih, da izmami od koga vsaj nekaj tipkanih vrstic.

Nič kolikokrat je ta „neki T. G.“ telefoniral tudi v Mirno peč, naj izvalijo kaj za Vezilo, pa je dobil največkrat odgovor: „Bomo.“

Ali pa: „Saj se nič ne dogaja.“ Pri tem je tudi ostalo. Če pa je bilo iz Mirne peči že kaj nakracanega, je to storil prav „neki T. G.“, ki opravlja delo urednika (in pisca) mimo svoje službe.

Veliko slovenskih delovnih organizacij ima poklicne novinarje, da obveščajo delavce o vsem potrebnem in pomembnem, nam se bi zdelo kaj takega metanje denarja skozi najbližje okno.

Zato imamo Vezilo prav takšno, kot si ga VSI zaslužimo, takšno, kot ga ustvarimo. Da, najlažje je stati za prvim vogalom, udrihati po vsem in vsakomur, pri tem pa ne migniti s prstom. Vedno dobe porcijo nevhvaležnosti ljudje, ki se jim da še kaj delati, lenuho pustino pri miru, češ: ne drezaj vanj, njemu se ne da.

Takšne bi bilo treba stresti iz hlač in jim za vselej dopovedati, da so tudi oni USTVARJALCI našega vsakdana in ne zgolj jeznoriti sopotniki, nezadovoljneži s tistim, k čemur niso prispevali niti trohice. Mirnopečanke naj primejo za peresa, sedejo naj za pisalne stroje in NAŠE Vezilo bo resnični odraz našega življenja,

hotenj, problemov, naprežanj. Postalo bo glasilo delovnih ljudi, „nekemu T. G.“ se bo ob tem smejalo od ušesa do ušesa, saj se trudi že osem let, kolikor je urednik, da bi bilo tako. Pa ni.

Vendar to ne velja zgolj za jedke Mirnopečanke, poziv naj ne bi šel mimo VSEH nas, ki nas družijo ime BETI. Ko se bo to zgodilo, daj Bog, bo „neki T. G.“ morda bolj zadovoljen kot marsikdo, ki ne zna drugega kot žaliti in trobežljati.

„NEKI“ TONI GAŠPERIČ

biti. Ali imamo Vezilo morebiti zato, ker ga moramo imeti? Ali vsake toliko časa izdamo naše glasilo, ki navsezadnje ni zastoj, samo zato, da se lahko nekdo ob raznih priložnostih potrkna na prsa in ponosno izjavi, da imamo urejeno informiranje? Zastavile bi lahko še veliko podobnih vprašanj, toda naj ostanemo pri ključnem: kaj je z našimi informatorji? Česa se bojijo? Ali lahko na to vprašanje odgovorimo kar s Tonijevo mislijo: Vedno dobe porcijo nevhvaležnosti ljudje, ki se jim da še kaj delati!“

Niti najmanj pa ne mislimo, da je Vezilo slabo glasilo. To lahko zapišemo zlasti zato, ker poznamo ostala glasila delovnih organizacij,

Odgovor nekemu T. G.

Naključje je hotelo, da smo prispevek Tonija Gašperiča „Glasi nekega T. G.“ prebrale veliko prej, preden je šel v tiskarno. In zato smo se takoj lotile pisanja. Zapisati moramo, da smo Gašperičev sestanek prebrale z veseljem. Zato, ker nas je presenetil. Niti v sanjah ne bi mogle pričakovati, da nam bo Toni odgovoril. Kaže pa, da smo ga z našo izjavo, nahote sicer, užalile. Prepričane smo, da nam je že oprostil. Vendar smo po svoje zadovoljne, da je ravno zaradi naše izjave lepo opozoril na dejstvo, da z informiranjem in informatorji za Vezilo ni vse tako, kot bi moralo

ki jih urejajo poklicni informatorji. Zdi se nam, da so morda ravno zato bolj toga, saj njihovi prispevki spominjajo na prispevke po ukazu, prispevke, ki so prikrojeni za razne priložnosti. Pa naj raje pometemo pred svojim pragom in zaključimo, da bi Vezilo, če bi prenehalo izhajati, pogrešale.

Naj končam s stavkom, ki je pripomogel, da je Toni Gašperič našpil svoje pero: „Ne pozabimo, da je Vezilo vendar glasilo DO Beti in Komet.“

Toniju se še enkrat opravičujemo. Naša šala morebiti res ni bila najboljša, vsekakor pa z njo nismo hoteli uredniku očitati ničesar. Nasprotno. Za vse njegovo skoraj desetletno brezplačno delo pri Vezilu se mu, upamo, da nismo prve, zahvaljujemo. In obljublamo, da bo imel v Mirni peči posled boljše sodelavke.

IRENA KOSTEVC,
MARIJA RAJŠEL in
MILENA KORBAR

Še nekaj o gasilcih

„Slab glas seže v deveto vas“, in tako nas je neprijetno presenetil članek v našem glasilu „Nekaj o gasilcih“.

Naj navedemo nekaj resnice o našem delu. Vse naše dejavnosti se odvijajo izven delovnega asa, to je v našem prostem času. Trditev, da v preteklem letu nismo imeli nobenega zbora, ni resnična. V letu 1981 se je Upravni odbor sestel 5 krat in razpravljal o najbolj perečih problemih, ki nas tarajo. Poleg tega društvo vsako leto na občnem zboru podaljšuje sklep, da se sestajamo vsako prvo nedeljo v mesecu. Pohvaliti moramo našo operativno, ki je v lanskem letu pridno vadila na orodjih in se deležila vseh velikih – pomembnih tekmovanj. V sektorskem tekmovanju smo si priborili prvo mesto, na tradicionalnem občinskem avto reliju pa peto mesto od 52 udeleženihih društev.

Izkazali smo se tudi na drugih področjih. Naj navedemo samo dejstvo, da smo v zadnjih štirih letih zgradili nov gasilski dom, za kar smo vsi morali žrtvovati precejšnje število prostovoljnih delovnih ur. Za to plačilo in nam v zaupanje, nam je ObGZ podarila novo avto-cisterno. Prevzeli jo bomo 20. junija ob proslavi 80-letnice društva. Iz tega je že nekoliko razvidno, da naše društvo ne spi in da ne gasi žeje samo pri Novljanu.

GD Mirna peč
Pripis uredništva:

Veseli smo, da je naš zapis „Utrinki iz Mirne peči“ povzročil toliko polemik. Oglasili so se celo mirnopeški gasilci. Žal so prispevek prebrali prehitro in površno. V nasprotnem primeru se ne bi zgodilo, da bi kritiko v Vezilu razumeli tako, kot so jo. Ni bila naperjena za člane mirnopeškega društva, pač pa na zaposlene v Beti, torej občane, ki naj bi poskrbeli za gasilsko enoto v temeljni organizaciji. Že nekaj časa se namreč sliši, da naj bi gasilsko enoto premogla prav vsaka temeljna organizacija združenega dela v okviru delovne organizacije Beti. Upamo, da se sedaj razumemo. Pa smo pismo mirnopeških gasilcev vseeno objavili. Zdi se nam zanimivo in informativno, obenem pa je tudi dokaz, da naše glasilo ne berejo samo delavci naše delovne organizacije, pač pa tudi ostali občani.

UREDNIŠTVO

BELOKRANJSKA HIMNA: METLIŠKA ČRNINA

Znani raztegovalec frejtonarice Burkat Henček bo izdal vsak čas veliko ploščo z naslovom Metliška črnina. Na njej bo tudi istoimenska pesem, ki jo je pogostokrat slišati po radiu. Henček trdi, da bo postala pesem Metliška črnina belokranjska himna. Če bo res tako, bo pokazal čas in poslušalci, ki so najstrožji kritiki. Metliška vinska klet je priknala k plošči nekaj dinarčkov.

Perpetuum mobile

Da bo že takoj v začetku vse jasno: nikoli ga ne bodo sestavili. „Čim bolj so ljudje prežeti z zmotami, tem bolj jim te zmotne kažejo kot k pravi stvari. Zato naj vsakdo, ki danes še verjame v perpetuum mobile, prebere nekaj o njegovi dolgi zgodovini in spoznal bo, da so ljudje poskušali vse, vendar nikoli niso prišli na cilj.“

Tako je pred sedemdesetimi leti napisal inženir Feldhaus. Medtem je tehnika močno napredovala. Ljudje so odkrili nenavadne stvari. Iz najdbe so zamajale ustaljene tehnične nazore, človek je stopil v vesolje. Toda stare sanje človeštva o perpetuum mobile se niso izpolnile.

Perpetuum mobile je stroj (ali naj bi vsaj bil), ki brez dovajanja energije od zunaj opravlja neskončno delo. Tak stroj, ki bi pravzaprav delal brez izvora energije, bi bil najcenejša naprava, kar si jih lahko zamislimo. Zatorej je razumljivo, da so ljudje gojili želje, da bi napravili tak stroj.

Vendar napor, da bi proizvajali energijo iz nič, nasprotujejo vsem znanim fizikalnim zakonom, predvsem pa načelu o energiji. To načelo pravi, da energija pri nobenem naravnem pojavu ne more izginiti ali pa na novo nastati. Lahko prehaja samo iz enega telesa na drugo ali pa se ena vrste energija lahko spremeni v drugo – na primer toplota v električno energijo ali narobe.

Ker je bil človek glede načela energije nemočen, je skušal po drugi poti napraviti stroj, ki bi za neprekinjeno delo jemal potrebno energijo iz količine toplote, ki jo vsebuje okolje. Toda tudi tu je fizika v obliki osrednjega načela termodinamike strokovnjakom zastavila pot. To načelo trdi, da toplota ne more nikoli preiti iz hladnejšega v toplejše telo, če ni pri tem sočasno še neke spremljevalne druge spremembe.

Torej ne pomaga nobena stvar, če se ne držimo teh zakonov in tako rekoč skušamo prelisčiti naravo. Kljub temu pa ljudje sestavljajo vedno nove stroje perpetuum mobile. Strokovnjaki so jezni in trdijo, da je vprašanje perpetuum mobile velika norost, ki v znanosti nima kaj iskati.

Prvo poročilo o tem venomer gibajočem se stroju izvira iz časov svetega Ludvika. Takrat je neki možakar, ki se je pisal Vilars, potoval po svetu in proučeval gradnjo gotških cerkva. Med njegovimi skicami so našli tudi načrt perpetuum mobile iz leta 1245. Vilars je ob njem zapisal: „Veliko časa so se mojstri prepirali, kako bi naredili kolo, ki bi se vrtele samo po sebi. Na tej sliki pa vidiš napravo, ki se s pomočjo lopatic, na katere enakomerno pada živo srebro, sama vrti v neskončnost.“

Risba prikazuje kolo na debeli osi. Na obodu kolesa je sedem lopatic v obliki kladiv. Vilars je bil prepričan, da bi kolo moralo steči, če bi se mu posrečilo polovico oboda s štirimi lopaticami spraviti v tak položaj, da bi s svojo težo dvignilo tisti del oboda, na katerem so preostale tri lopatice.

Misel je bila dobra, vendar naprava ni mogla delovati. Kolo bi sicer nekaj časa nihalo, vendar bi se slednjič ustavilo in iz tega mirnega položaja bi ga lahko spravila le kaka skrivnostna sila. Te skrivnostne sile pa nikoli ni bilo in je ne bo. Tako je propadla iznajdba kolesa, ki bi se vrtele samo po sebi.

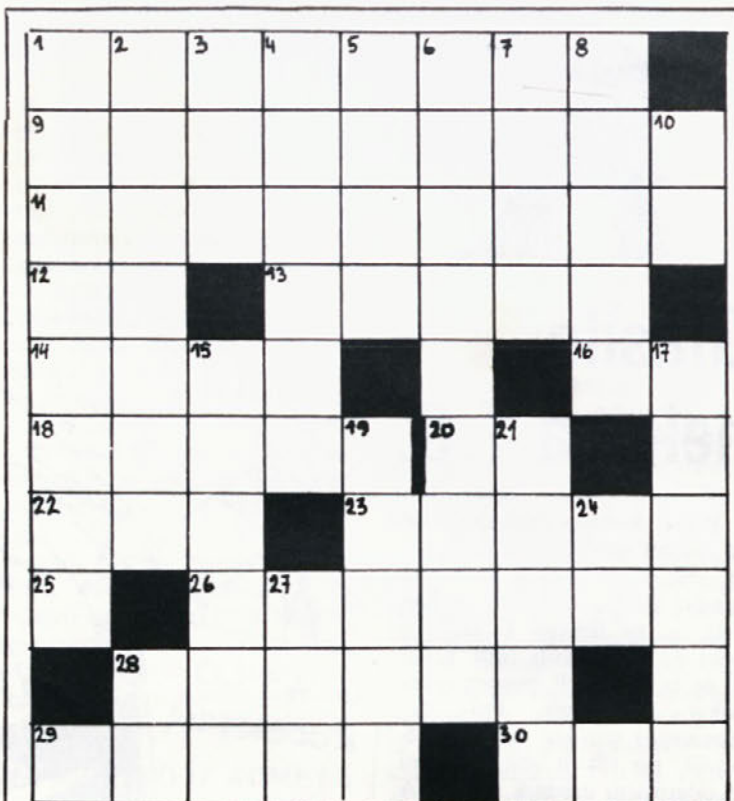
Kljub temu se Vilarsova zamisel v naslednjih stoletjih ni izgubila. V rokopisu Italijana Jacopa Mariana iz Siene spet naletimo nanjo leta 1484. Mariano se je odredel lihemu številu lopatic. Zanesel se je na večjo težo podaljšanih lopatic svojega telesa in upal, da bo pet težjih lopatic na eni strani oboda dvignilo pet lažjih na drugi strani.

Okoli leta 1575 je Jacopo de Strada poskušal srečo s strojem na vodni pogon. Iz velike posode je spustil vodo na lopatasto kolo, ki je poganjalo brusni kamen za ostreje mečev. Voda se je zbirala v posodi pod kolesom, Arhimedov vijak, i je bil zraven s posebnim kolešjem, pa je zopet poganjal zgornjo posodo.

Zanimivo je, da tudi v rokopisih Leonarda da Vincija najdemo opis „večnega vodnega kolesa“. Ta zamisel se leta 1607 pojavlja znova v knjigi strojništva Italijana Zonca: velik kompresor srka vodo in jo brizga na lopatasto kolo, ki poganja mlin. Da se je pri tej konstrukciji sporekel z zakoni o zračnem pritisku, ki so zavirali njegov stroj, Zonca seveda ni mogel vedeti, ker jih v njegovih časih še niso poznali.

Do 19. stoletja se iznajdbe nadaljuje. In niti takrat, ko je bilo že zdavnaj znanstveno dokazano, da bo perpetuum mobile ostal le daljni sen, ga še niso pokopali. Seveda se je poleg prizadevnih ljudi pojavila tudi vrsta goljufov, ki so jih čisto zelo pozno odkrili.

Tako je 1817 neki francoski mehanik prišel v Frankfurt na Maini in tam razkazoval svojo „perpetualno uro“, vendar je bila njegova sreča opoteča: zadolžil se je, zbolel in umrl. Po njegovi smrti so skrivnostno uro, ki je vzbudila tolikšno pozornost, vpricho strokovnjakov razstavili, da bi odkrili njeno skrivnost večnega delovanja. Čeprav so jo povsem razdejali in kar se da skrbno pregledali, niso našli nič sumljivega. Ko pa so jo hoteli znova sestaviti, je v zadnjem hipu neki

VODORAVNO: 1. Ladja vlačilka za manjše tovarne ladje, 9. Ošaben, ohol, 11. Listine, 12. Omerzel Tone, 13. Strojni element, ki prenaša krožno gibanje, 14. Ime nogometiša Amerška, 16. Nemško: ON, 18. Sveta podoba pri pravoslavjih, 20. Valjavec Fran, 22. Nekdanji vladar v Rusiji, 23. Redkejšo moško ime, 25. Avstrija, 26. Složnost, 28. Edini izvod, 29. Znamka japonskih avtomobilov, 30. Okrajšava za agronom. NAVPICNO: 1. Vas v okolici Metlike, 2. Naslov Cankarjeve pesniške zbirke, 3. Mednarodni olimpijski komite, 4. Kraj na Hrvaškem, 5. Del telesa, 6. Kjer vlada knez, 7. Vulkan v Italiji, 8. Rojstni kraj Frana Levstika, 10. Nikalnica, 15. Priimek treh bratov iz Ljubljane, ki sestavljajo komorni trio, 17. Kdor živi od rente, 19. Starogrška pokrajina z glavnim mestom Atene, 21. Ladjevje, 24. 6. in 19. črka abecede, 27. Nekdanji naziv ustanov podobnih današnjim vrtcem – kratica, 28. Vzklik protesta (Sestavil: Jože Novak)

tehnik opazil, da je na številčnici pod sekundnim kazalcem majhna širikotna odprtina, v katero bi lahko vtaknil ključek. In res so potem za številčnico našli čisto drobno pero, ki je bilo dovolj močno, da je poganjalo uro.

Očitna goljufija so bili tudi tako imenovani težnostni stroji. Perpetuum mobile, ki ga e „z božjo pomočjo“ leta 1712 iznašel Orffyre, je zbudil celo pozornost poljskega kralja Avgusta II. in deželnega grofa Karla Hessenskega. V resnici pa je bil stroj ena največjih goljufij vseh časov.

Tudi dandanes ljudje izumljajo nove stroje perpetuum mobile. Zgodbe o stroju, ki bi tekel brez dovajanja energije, še ni konec. In ker se človek zelo nerad loči od svojih najlepših sanj, bo najbrž zgodba o perpetuum mobile trajala še precej časa.

Tamburaši v Nemčijo

Metliška folklorna skupina Ivan Navratil, uspešno jo vodi Stanko Križ, bo odpotovala septembra za teden dni v Nem-

čijo, kjer bo predstavljala Belo krajino na tamkajšnjem festivalu folklornih skupin Evrope.

Da bi zbrali sredstva za pot, ki jo morajo sami plačati, pripravljajo folkloriši in tamburaši veliko veselico na Vinomeru pri Metliki. To ne bo navadna vaška veselica, ampak bodo povabili nanjo nekaj popularnih slovenskih zabavnih umetnikov, pripravljajo pa tudi tekmovanje v vlečenju vrvi. Pomerile se bodo ekipe iz krajevnih skupnosti, ki se bodo prijave organizatorju, mu plačale 50 dinarjev za nastopajočega, zmagovalna ekipa pa se bo potem mastila s pečenim janjem, ki ga bo izdatno zalivala z vinom. Zdaj je pravi čas, da se zbere pet hrustov v ekipo in pokaže vsem grintam, koliko je dedcev v hlačah v posameznih krajevnih skupnostih. Na veselici metliške folklorne skupine bo veselo, kot že dolgo ni bilo.

Zato vtaknimo že ta trenutek nekaj stotakov v predal. Črni fond bo prišel še kako prav.

VEZILO, glasilo delovnih ljudi DO Beti in Kometa, ureja uredniški odbor: Toni Gašperič (glavni in odgovorni urednik), Slobodanka Videtič, Janez Zele, Desimir Milovanović, Vida Segina, Marija Jakljevič, Jože Gerkič, Tone Omerzel, Ivica Rajgelj, Jožica Cigič, Zdenka Gerkič, Branko Herak, Milena Pavuna, Zvonka Gorenc, Sonja Zorc, Marjetka Zele, Milka Mavrin, Jože Novak, Vera Kostelec, Miomir Čikič, Ivan Brodarič in Irena Kostevc. Tehnični urednik: Janez Pezelj. Vezi- lo izhaja v nakladi 2300 izvodov, in sicer enkrat na mesec. Priprava in stavek ČZP Dolenjski list, Novo mesto, tisk: Knjigotisk, Novo mesto. Naslov izdajatelja: Beti, Tovarniška 2, Metlika.